

BATUA TA ELERTIA

IDAZLEAREN ASKATASUNA

Idazlea egilea da eta egille lez bere lana egiteko askatasun osoa bear dau eta askatasun ori kentzen edo murrizten jakon neurrian bere jatortasuna be galdu egiten da.

Izkuntza asko, geienak bear ba'da, egiñak, osotuak dira eta olakoetan ez dauko eragozpenik idaz-lana egiten dauanak bere pozak eta kezkek agertzeko, baiña beste izkuntza batzuk, gitxi idatzi dalako, ez dagoz ain egokiro osotuta, eta olakoetan ez dago idazleari bere askatasuna kentzerik. Olakoa dogu gure euskerea, oraindiño osostze-bidean daukagun izkuntza, orregaitik idazle euskaldunak, besteak baiño geiago bear dau askatasun au.

Gaiñera, nor da edo nortzuk dira izkuntza idatzia, oraingo onetan euskera idatzia, aurrera atera bear dabena? Ez iru edo lau jakitun naiz trebe, idazle guztiak baiño. Eta izkuntza bideratzeko idazleak daukon eskubidea kendu-eziña da, erri-eskubide guztiak kendu-eziñak diran lez. Ondo izango da arau batzuk eskintzea, baiña ez bear-tzea.

ERRIAREN ESAERAK

Beste alde batetik gauzea aztertzeke, izkuntza erriarena da eta idazleak be erriarentzat idazten dau, erriak irakurri ta ulertu dagian, eta orrexegaitik erritik artu bear dira esaerak, ez jakitunen ede trebeen eritxietatik. Izkuntzak dauan kodea edo legedia antxiñatik erabilli dau erriak alkar ulertzeko eta ondo bete dau zeregin ori. Guztien berba-bideakaz kode edo araudi ori osotu eta eguneratu egin beharko da, baiña ez iñoz bakoitxak bere aukerara aldatu eta besteai ezarri.

Gramatikarik onenak eta iztegirik onenak, erriaren izketa-bidea agertzen eta beteten dabenak dira: Ez dago eskubiderik erriak beti berba bat erabilli dauan lekuan beste bat sartzeko, asmatua naiz kanpotik ekarria izan, erriak joskera bat darabilenean ez da gramatikalarien zeregiña beste joskera bat agertzea edo goitik bera ezartea.

EUSKALKIEN ABERASTASUNA

Euskereari dagokionez, aberastasan aundia dira euskalkiak. Oin-oiñean antzeko arauak daukez, baita aditza ta itzak, ezbardintasan batzuk arau orreik betetzean agertu arren. Euskalkiak alde batetik eta ez-jakiñentzat, ezbar-diñak dira, baiña beste alde batetik eta barruan diran arauak ondo ezagutzen dabezenentzat antz-antzekoak eta euskalki bata naiz bestea erabilli lei alkar ulertzeko oztopo

larregi barik. Ori batez be bizkaierearen eta gizpukoerearen artean esan lei, alkar ulertzea gaitxago biurtzen da lapurdieraz edo zuberoreaz egiten dauskuenean, baiña gaiztasunak asierakoak izaten dira eta egun batzuk giro orreitako euskaldunakaz igaro ezkeror arin alboratzen dira. Bizkaitarrentzat iparraldeko euskalkiak errezago dira, gaztelera ondo dakiñentzat galiziera eta katalauniera baiño.

ETENAREN ARRISKUA

Gure idazkietan eta gure euskera erabillian bide barria artzen dogunean edo batua erabilten dogunean arrisku aundi batera sartzen dogu gure euskerea, etenarena arriskura.

Etena berba egiten dogunean gurasoen eta seme-alaben artean, etena ikastolan eta kanpoan erabilten dan euskerearen artean, etena euskaldun barri eta zarren artean... Eta eten orrek euskerea gogaikarri eta gorrotagarri biurtzen dau. Au geuk eta oraintxe ikusten dogun gauzea da: Gure ikasleak euskereari gorrotoa artzen asita dagoz eta irratian edo ikusirratian entzuten dan euskerea gero erabilli ezin dan lez, erderara jotzen da etxeetan.

Au bai tamala! Batu kaltegarri ori ikasteko artu diran orduak eta egunak edo atxea non ipiñi ikasteko bear diran orduak, erriak erabilli dauan euskerea lantzen erabilli babilitzaz, beste oillar batek egingo euskun kukurruku gure egun oneitan! Ez zan euskerearen gorrotorik izango, ez zan euskaldunen artean eten kaltegarrikerik agertuko... Gure idaz-lanak irakurle geiago izango eben eta euskereak aurrerapide ikaragarria izango eban. Gaur naiz batuan idatzi naiz euskalkian idatzi, irakurleak urri daukaguz, liburuak be urri saltzen dira...

ARAZOA OR DAGO

Baiña kalteak kalte eta atzerakuntzak atzerakuntza, arazoa or dago: Izkuntzari buruz eritxiak banatuta, jokalabideak oso ezbar-diñak.

Eta zer egin bear da olako giroan? Norberaren bidari jarraitu, besterenari bakean itzi eta egunen baten bide egokira guztiok sartzeko itxaropena ez galdu.

Baiña gaurko euskaldunak ez gagoz orretarako gertu. Batuak nagusitza aundia lortu dau agintarien eta Euskaltzaindiaren aldetik eta aldizkarietan naiz izparringietan makurkeri asko lortu dau. Errian, östera, beti euskalduna izan dan errian, geroago eta gorroto geiago jako eta gorroto au aundiagotzen joango da zalantza barik.

Oraintxe daukagu ba, iñoz baiño geiago euskerearen alde lan egin-bearra, batez be idazleak, batuz idatzi nai dauanak jarraitu begi bide orretatik naizta gure ustez kaltegarri izan, eta euskalkietan idatzi nai dabenak be jarritu begie bide ori. Urratu dagiguzan asko irakurteko eta idatzeko bideak. Orixe izango da euskerea aurrera ateratea, baiña, mesedez, euskal-langille guztiak laguntza bardiñak izan dagiezela. Eskari ori askatasunearen izenean egin bearrekoa da.

Batua ez zala sortu elertirako, esan eben okerbide onen irasleak, baiña gero elerti-liburuak batuz idazten asi ziran, zori txarrez. Geiegi ete da orain euskalkien bidetik idatzi nai dabenai be laguntza ori bardin emotea? Dana dala, batuz idatziak iñoz ez dau lortuko elebarrietan euskalkiz idatzitakoaren bizitasunik.

IKARATU BARIK

Euskalki ez-bardiñak eukiteak sarritan ikarea sortzen dausku euskaldunoi eta ori geure arazoa dala ez beste iñorena uste izaten dogu.

Baiña ez da zertan ikaratu. Ori izkuntza guztien arazoa da eta izkuntzak ez dira ilten izkelki asko daukezela. Latiña il egin zala esaten dogu, baiña ez dot uste oso-osoan egia danik, latiña bere izkelkietan bizi da, italeiran, gazteleran, prantzieran, portugal eta galizieran edo katalaneran... eta erroma-antzezko izkuntza oneik alkarregandik urrago dagoz, batzuk beintzat euskalkiak alkarregandik baiño. latiña or bizi da eta euskerea euskalkietan bizi da. Eta euskereak alkar ulertzeko erreztasun berezia dauka euskalkietan.

Zorakeria litzake Erromantzezko izkuntza guztiak bat egin eta latin barri bat sortzea eta zorakeria baita, antzera, euskera batu eta bakar bat sortzea.

Euskerea euskakietan millak urteetan bizi izan da eta gaur alkar ezagutzeko erreztasun barriak ditugunean il egingo ete da ba, orregaitik? Ez. Euskerea ilten ba'da, euskaldunok erderaz egin dogulako izango da.

Idazleak idatzi dagigun ba, bakoitxak nai dauan euskalkian eta naiago dauanak batuz, baiña idatzi dagigun ugari eta ondo, irakurleak atsegiñez irakurri dagien, eta euskerea aurrera joango da, gure elertia aberastu egingo da.

OLAZAR'TAR MARTIN'EK

MOSU EROAK

Eguzkia ba doa mendi oster; neu ere bai neure gela apalera maite kutunena dodanaren billa. Bertan gure bion eliza umilla.

Oparri aurrean MAITEA minbera, noizko ete niñoakion urrera. Ara nintzanean —nekez ia illa— dizdiz bete yakon aurpegi zurbilla.

Mosu bat emon deust begietan bero; biotzik biotz yoakun yoran ero sutuak dakarsku atsedeen betea.

Ez zaidaz, diñost, niganduk aldendu, bekigu gela au biok maite leku. T'alkar mosu ta mosu ni ta **BAKEA**.

A. BIDAGUREN

ZER

ALDIZKARIA

- ILLEROKOA (MENSUAL)
- BIZKAIERAZ IDATZIA (EN BIZKAINO)
- ERRI-JAKINTZAREN GAIK (MATERIAS POPULARES)
- IRAKURGAI ERREZ-ERREZAK (LECTURA FACIL)
- ARAZO SAKONAK AZTERTUTA (ANALISIS DE TEMAS)

ARPIDETU ZAITE!

ZER

EUSKERAZALEAK

Colón de Larreátegui, 14 - 2.º - BILBAO-1